„RADOMER-KIELCER LEBEN" №19 (107) „Należytość pocztowa uiszczono ryczałtem" יאהרגאנג דריטער פרייז 25 גראָשען

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

היינט 10 זייטען.

אדרעסן
פון „ראַדאָמער קעלצער לעבען"

אין ראַדאָם
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ
Redakcja i Administracja
„Radomer-Kielcer Leben"
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אַנאָנסען פרייזן!
איין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקס 20 גר.
„ „ „ אין „ 40 „
„ „ „ נאכ'ן „ 18 „
די ערשטע זייט ענטהאלט 8 שפאלטען
אין טעקסט אין לעצטע זייט 4 „

ראדאם פרייטאג כ"א אייר תרפ"ו פאר'ן אינהאלט אין טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע ניכט פעראנטווארטליך 7 go Maja

שרה לערמאַן === דוד פרידמאַן

האבען תנאים געשריבען אין תל-אביב (ארץ-ישראל).

צו די תנאים פון אונזער ליבע טאָכטער און שוועסטער
פרל' שרה לערמאַן מיט ה' דוד פרידמאַן
וועלכע איז פאָרגעקומען אין תל-אביב (ארץ ישראל), ווינשען מיר זיי מזל-טוב און אלדאָס-גוטס.
מוטער, שוועסטער, ברודער, שוועגערין, און שוואגערס.

קאַנקורס.

ס'ווערט געזוכט א ענערגישע רוטינירטע ביורא קראפט, וועלכע איז פעהיג איבערצונעמען זעלבסטשטענדיג די לייטונג פון דער שחיטה אין קעלץ.

בעדינגונגען נאך געוועגזייטיגען אָבמאך

ס'ווערט געפאדערט קענטעניס אין וואָרט און שריפט די פוילישע און יודישע שפראך.

איינגעהענדיגע אפערטען מיט בעשרייבען פון לעבענס לויף (curriculum vitae) ווי אויך אבשריפטען פון צייגענישען נעמט אָן ביזן 1—טען יוני 1926 די אידישע קהלה אין קעלץ.

די אידישע קהלה פערוואַלטונג
אין קעלץ.

גענעראלשאפט צו פארהיטען די געזונטהייט פון דער יידישער בעפעלקערונג אין פוילען „טאָז" אפטיילונג אין ראדאָם

מיר האבען די עהרע בעקאנט צו מאכען, אז שבת, דעם 8—טען מאי 8 א זייגער אוונד וועט אין זאל פון „עזרה" דלוגא 11 פאָרקומען

די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער

מיט פאָלגענדען טאָג אָרדנונג:

1) ערעפנונג. 2) וואהלען פון פרעזידיום. 3) בעריכט פון דער טעטיגקייט פאר דער פערגאנגענער צייט. 4) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע 5) פלאן פון דער ווייטערדיגער טעטיגקייט. 6) וואהלען. 7) פרייע פארשלאָגען.

בעמערקונג: אין פאל פון נישט קומען די נויטיגע צאָהל מיטגלידער, לויט דעם הסכם, וועט די פערזאמלונג פארקומען מיט א שעה שפעטער ד. ה. 9 א זייגער, ביי יעדער צאהל מיטגלידער.

די פערוואלטונג
פון דער געזעלשאפט „טאָז" אין ראדאם.

יודישער מוזיקאלישער ליטערארישער פעראיין „הזמיר" אין קעלץ!

שבת דעם 8/5 האלב ניין אין אָוונד וועט אין זאל פון טעאטער „פאָלסקי" פאָרקומען דער ערשטער גראנדיעזער קאנצערט פון „הזמיר" מיט'ן אנזעמבל פון כאָר און אָרקעסטער, וועלכער בעשטעהט ביז הונדערט פערזאָהן, אונטער דער לייטונג, פון ה' לעאָן ווינער

אין פראָגראם געהען אריין קאָמפּאָזיציעס פון בעטהאווען, מענדעלזאָהן, רובענשטיין, מאָניושקא, האלעווי, גאלטערמאַן, גבריעל מארי, קיפּניס און י. ווינער.

(בעמערקונג: ביים אנפאנג פון קאָנצערט וועלען די טירען פערמאכט ווערען)

די גאנצע איינקונפט געהט פאָר פערשידענע וואוילטעטיגע צוועקען.

א הארציגען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבען פעטער **נח מינצבערג** פון לובלין צו דער חתונה פון זיין ליבען זוהן **משה** מיט פרל. **אסתר קאמין** פון שידלאָוויעץ. זאל ער נחת האבען פון יונגען פאָרל. גלייכצייטיג וואונשען מיר א רפואה שלימה די מומע זיסעלע.

ראכעלע און נחמי' מילשטיין.

Z intencji zaręczyn naszej przyjaciółki **Zosi Wajnrybówny** z p. **Karolem Białystokiem** z Dąbrowy życzymy wiecznego szczęścia i harmonji.

Sala Klejmanówna, Henia Borensztejnówna, Sala Zajączkowska i Pola Guttmanówna.

קינאָ—טעאטער „קאָרסאָ" קינאָ—טעאטער.

זונטאג דעם 9—טען, מאי ד. י. אום 12½ אז. נ. מ. קומט פאר

א גראנדיעזע פאלק'ס מיטינג,

אונטער דער לאזונג „דער ציוניזם רופט"! מיט דער בעטייליגונג פון די ה"ה: **לעאן לעוויטע** (פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאנזאציע אין פוילען, רעדאקטאר **יוסף העפטמאַן** (עמנואל) און ה' **יוסף גראוויצקי** (גענעראל סעקרעטאר פון ציוני אויבער — ראט אין פוילען).

בילעטען צוגענגליכע צו 30 און 50 גראשען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 9 פריה אָן.

נאך קורצע און שווערע ליידען אין עלטער 67 יאהר איז זונטאג ל"ג בעומר געשטאָרבען אונזער פאטער, מאן און שוואגער.

נ. ע.

חיים בער קעלערוואַרם

וועגען וועלכען ס'זענען מודיע די אין טיפען טרויער פערבליבענע.

פרוי, זיהן, טעכטער, שניר, איידעמס און אייניקלעך.

וועגען וואהנונג׳ס-שטייער.

צווישען די פערשידענע שטייערן, וועלכע דער בירגער איז מחויב צו צאָהלען, געהט, ווי בעוואוסט, אויך אריין דער שטייער־אָבצאָהל פון דירות, וואס ווערט אויפגעמאָהנט דורך די אָרגאַנען פון דער שטאָדט-פערוואַלטונג, און ווערט איינקאַסירט אין דער קאַסע פון מאַגיסטראַט.

דער דאָזיגער שטייער, וואָס איז בעקאַנט אונטער׳ן נאָמען „פאָדאטעק מיעשקאַניאָווי״ ווערט אָבגעשאַצט דורך אַ ספעציעלער שאַצונג׳ס-קאָמיסיע ביים מאַגיסטראַט, וועלכער שטיצט זיך הויפטזעכליך אויף דעם אָנגעטראָפענעם דירה געלד פון יאָהר 1914. ווי אונז איז בעקאַנט, דיענט פאר דער דערמאָנטער שאַצונג׳ס-קאָמיסיע, אַלס מעסטער, אויף אויסצוקאַלקולירען די גרויספערהעלטניסמעסיגקייט פונ׳ם דירה-שטייער, דער ציפער־בעטרעף פון יאָהר 1914. דער דאָזיגער ציפער איז דער אייגענטליכער שטיך-פונקט, חאָס גיעט דער קאָמיסיע די מעגליכקייט צו ענטשיידען, אויפ׳ן גרונד פון פאַקטען, די שטייער-נאָרמע פון אָבצאָהל פאַר דירות.

כדי צו דערגעהן דעם פאַקטישען אמת, וויפיעל ס׳איז נעגאַנגען די בעטרעפענדע דירות אין יאָהר 1914, וואָלט דער מאַגיסטראַט, אייגענטליך, בעדאַרפט ספעציעל דעלעגירען עטליכע זאַך-קענער, כדי אויפ׳ן אָרט זיך נעהנטער צו בעקענען מיט די לאָקאַלע בעדינגונגען און אויף אַזא אופן קאָנען זיי אבשאצען ווי געהעריג. אַזא מאדוס וואלט זיכער פערשפארט אלע שפעטער אריינגעטראגענע רעקלאמאציעס און רעקורסען, וואס ענטשטעהען על פי רוב אויפ׳ן יסוד פון איבערגעטריבענע אָבשאצונגען. דאס וואלט בעשטימט געווען דער פראקטישסטער מיטעל און אלע מיספערשטענדנישען, אָדער טעותים אין דער הינזיכט, וואלטען קיין ארט נישט געהאַט.

ליידער האָט דער מאַגיסטראַט אזוי נישט געטוהן. אויף צו דערגעהן דעם גרונד־בעטרעף פון דירה געלד אין יאָהר 1914, איז פאַר איהם גענוג, די דורך די הויז-ווירטען אויפגעגעבענע סומעס פון יענעם יאָהר. די לאָקאַטארען, וואס זענען אומצופריעדען פון די אבגעשאצטע דירה-געלדער האט דער מאגיסטראט געגעבען די ברירה אָנצוגעבען א רעקורס און נאכהער פערפיהרען וועגען דעם א פראצעס אין „סאנד ראָזיעמטשי״, וועלכער פערנעמט זיך ספעציעל מיט אזעלכע ענינים.

דארט ערשט ווערען גערופען די נעווינשטע פערזאָנען, וואס דיענען אין אזא פאל אלס עקספערטען און זאַך-קענער אויף ארויסצוזאָגען זייער בעגרינדעטע מיינונג אין דער פראגע.

וואלט שוין דאס אויך נישט שלעכט געווען, איז אָבער די צרה, וואס גאנץ אָפט פאסירען פאלען, וואס דער מאַגיסטראַט ווארט נישט אויף דער דעציזיע פון „סאנד־ראזיעמטשי״ נאר שיקט אויפמאָהנען גאַנץ שטרענג דעם וואהנונגס־שטייער, לויט דער סומע דירה געלדער, וואס עס האָט אָבגעשאַצט די קאָמיסיע, אָדער ריכטעט זיך לויט די אָנווייזונגען פון הויזווירט.

ס׳טרעפען זאגאר פאלען, ווען א לאָקאַטאר קומט־איין מיט א רעקורס אין מאַגיסטראט, פראטעסטירט געגען דעם נישט ריכטיג-געשטעלטען וואהנונג׳ס־שטייער, און א חוץ דעם ווענדעט ער זיך, לויט די אָנווייזונגען פון מאגיסטראט, אין „סאָנד-ראָזיעמטשי״, וועלכער בעשטעטיגט פאקטיש, אַז די אָבגעשאצטע נאָרמע פון דירה געלך איז אַ צו-הויכע און במילא איז אויך דער וואהנונגס-שטייער נישט ענטשפרעכענד צוגעפאסט צו זיין ווירקליכער גרויס, אבער נישט קוקענדיג דעריוף האַלט דער מאגיסטראט זיך ביי דאָס זייניגע און דער אבגעשאצטער שטייער ווערט אויף אַ האָר נישט געמינערט. אַלס מאָטיוו, וואס דארף בערעכטיגען אזא האַנדלונג, גיעט דער מאַגיסטראט אָן די סבה, וואט דער רעקורס איז פערשפעטיגט און נישט אָנגעגעבען געווארען אין דער געהעריגער צייט.

ס׳וואלט זעהר וואונשענסווערט געווען אויפמערקזאם צו מאכען דעריוף דעם שטאדט-ראט. ס׳וואלט אויך נישט געווען געשאדט, ווען די יודישע ראטמענער זאלען וועגען דעם אינטערוועניִרען און אָנפרעגען אויף דער קאָנסעקווענטישקייט פון אזא מין טאקטיק.

מ׳דאיף דעם מאגיסטראט אויפמערקזאם מאכען, אז דעם שטייער־צאהלער מוז געגעבען ווערען אַ גענוגענדער טערמין אויף צו דערלאנגען אַ רעקורס. א חוץ דעם בדויך איינגעפיהרט ווערען, אַז אין פאל ווען אַ לאָקאַטאָר גיעט אָן א רעקורס און מעלדעט גלייכצייטיג, אַז ער האָט זיך אויך וועגען דעם זעלבען ענין געווענדעט אין „סאָנד ראָזיעמטשי״, זאָל דער מאַגיסטראָט זיך אָבהאַלטען פון אייגמאָהנען דעם וואָהנונג־שטייער אַזוי לאַנג ביז דאָס געריכט וועט נישט אַרויסטראָגען זיין ענדגילט־גען אורטייל אין דער פראָגע, אָפילו ווען דאָס זאָל געדוירען (געוועהנליך האַלט-אָן אַזאַ פראָצעס צווישען לאָקאַטאָר מיט׳ן הויזווירט אַ שעהנע פאַר חדשים) אַ לענגערע צייט. עס ברויך ווערען גענומען אין אכט, אז נישט שטענדיג גיעט אויף דער הויזווירט די ריכטיגע סומע פון דער דירה, ס׳איז נישט אויסגעשלאָסען, ער זאָל זיך אַמאָהל נישט טועה זיין, אָדער עס זאָלען פאָסירען אַנדערע אונפּונקטליכקייטען, פון וועלכע די קאָנסעקווענצען קאָנען אויספאַלען גאַנץ פאַטאל פאר׳ן אומשולדיגען לאָקאַטאַר, און דעריבער איז גאַנץ גלויבליך, אַז פון דער אָבשאַצונג, פון דער וואָהנונג׳ס־קאָמיסיע, ביז דער דעציזיע פון געריכט, זאָלען נישט פאָרקומען גרונדלי-

ער—א פאלעסטינער יודישער יונגערמאן, זי—א איטאליענישע פירשטין.

א שעהנער ראָמאן, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין פלארענץ און געענדיגט אין ארץ־ישראל.

דער פאלעסטינער קאָרעספאָנדענט פון „פאָרווערטס״ ש. גלות דערצעהלט פאָלגענדע אינטערעסאַנטע געשיכטע:

אין פאלעסטינא קאָכט איצט מיט א ראָמאן, וואָס האט זיך אָפגעשפילט צווישען אַ היגען יודישען יונגערמאַן און א איטאַליענישער פירשטין.

די געשיכטע דערפון איז פאָלגענדע: ער, א זוהן פון אַ פאַלעסטינער סוחר, איז אלט געווען 19 יאָהר, ווען ער האָט פאַר צוויי יאָהרען געענדיגט אין פאַלעסטינע אַ גימנאַזיע און איז געפאָהרען קיין איטאַליען ווייטער פאָרטזעצען זיין שטודיום.

די עלטערן זיינע האָבען ווירקליך געוואָלט, אַז ער זאָל זאָגען „גענוג״ צו דער בילדונג. די עלטערן האָבען איהם געוואָלט אויך דאָ געבען א יודיש מיידעל, א טאָכטער פון אַ רייכען יוד פון בוכארע, פאַר א פרוי און זיי האָבען געוואָלט שוין זעהן נחת פון זייער עלטסטען זוהן. אָבער ער, נתנאל, האָט געהאָט גאַנץ אַנדערע מיינונגען. געבוירען אין פאלעסטינא, האָט ער וועגען אייראָפּא נאָר געהאָט אַ בלאָסע פאָרשטעלונג.

ער האָט דעריבער מיט אומגעדולד ערוואַרט, אַז עס זאָל שוין קומען דער מאָמענט, ווען ער וועט ענדיגען די גימנאַזיע און ער וועט האָבען די מעגליכקייט אַ פאָהר צו טון קיין אייראָפּא.

די ערשטע בריף, וואס נתנאל האָט אַהיימגעשיקט, זענען געווען בעגייסטערטע. ער איז ווי פערבלענדט געוואָרען פון דעם רייץ פון אייראָפּא. א נייע וועלט האָט בעהערשט זיינע חושים. ער איז געווען ווי פער׳חלומט. די עלטערן האָבען איהם רעגולער צוגעשיקט געלד אויף הוצאות, און דער זוהן האָט יעדע וואָך אַהיימגעשיקט בריף. אין די הייסע זומער חדשים איז ער געקומען אויף וואַקאַציע אַ היים און האָט מיט בעגייסטערונג גערעדט וועגען אייראָפּא.

ווען נתנאל איז צוריקגעפאָהרען, זענען זיינע בריף צו די עלטערן געוואָרען שוין זעלטענער. אין אָנהויב האָבען זיי זיך זעהר געשראָקען און איהם זאָגאר טעלעגראַפיש אָנגעפרעגט, צי ער איז חלילה נישט קראַנק. ערשט ווען זיי האָבען צוריק בעקומען אַ קורץ בריוועל, אַז ער איז געזונד, האָבען זיי זיך בערוהיגט. נאָר דאָך איז זיי געווען שווער צו בעגרייפען, וואָס עס איז אַזעלכעס געשעהן מיט זייער זוהן. ווען די עלטערן האָבען געזעהן, אַז עס ווערט נישט בעסער, און זייער זוהן איז געוואָרען זעהר קאַרג אויף בריף, איז די מוטער אוועקגעפאָהרען קיין פלאָרענץ, און דאָס זוהן נישט צו וויסען געטון, אַז זי פאָהרט צו איהם.

זי האָט געמוזט זעהר פיל איבערקעמפען מיט זיך, אַז זי זאָל זיך קאָנען געפונען אין דער זעלבער שטאָדט מיט איהר זוהן און נישט אָנזאָגען איהם פריהער, אַז זי קומט. אָבער פיהלענדיג, אַז עפּיס איז דאָ נישט גלאַטיג, האָט זי זיך אָפּגעהאַלטען דערפון. ערשט ווען זי איז אָנגעקומען קיין פלאָרענץ, איז זי אַוועק אין אוניווערזיטעט, נאָכגעפרעגט אויף איהר זוהנ׳ס

אבּרהם ראָזענפעלד.

דאָס מזבח און די קרבּנות.

(ספּעציעל פאַר׳ן „ראַדאָמער-קעלצער לעבען״).

אין ארץ־ישראל איז מיר אויסגעקומען צו הערען אן אינטערעסאנט חסידיש-וואָרט, וואָס שטאַמט פון עפּיס אַ גרויסען רב אין גאָר שאַרפען חסיד.

דער דאָזיגער חשוב׳ער רב איז אַוועקגעקומען קיין א״י, אום זיך צו בּעזעצען דאָרט, און נאָכדעם ווי ער האָט זיך בּעקענט מיט דער גאַנצער דאָרטיגער לאַגע, וויאַזוי און אויף וואָס פאַר אַ אופן דאָס לאַנד ווערט געבּויט, האָט ער אַזוי געזאָגט:

„זייענדיג אין דער היים בּין איך בּיי מיר תמיד זיכער געווען, אַז דעם רבּינ׳ס וואוין־אָרט איז — ארץ ישראל; דעם רבּי׳ס בּית-מדרש — ירושלים; דעם רבּי׳ס יחוד־שטיבעל — דאָס בּית המקדש; דעם רבּי׳ס טיש — דאָס מזבּח און דער רבּי אַליין — דער כהן גדול. דאָס איז, נאַטירליך, געווען אַלץ בּעטראַכט דורך גייסטיגע אויגען. איצט אָבּער, אַז איך קוק זיך צו צום ארץ ישראל-לעבּען מיט אָפענע אויגען, האָב איך זיך איבּערצייגט, אַז דאָס ריכטיגע ארץ־ישראל איז — דער נייער יודישער ישוב; ירושלים — דעם חלוצ׳ס לייוועגטען געצעלט; דאָס בּית־המקדש — דאָס קינדערשע בּית־ספר; דאָס מזבּח — די קרן־קימת־פּושקע און דער כהן-גדול — דער קרן-קימת זעלבּסט״.

אין דעם דאָזיגען חסידישען וואָרט שטעקט זיכער אַ טיפער זין און גרונדליכער אמת. ניטאָ אינ׳ם געדאַנקען ענדערונג געהט עס דאָ, ווי דער חסיד האָט פריהער אויפגעפאַסט ארץ־ישראל לויט זיינע בּעגריפען און איצט אינ׳ דערש, נור ווענען דער דיכטיגער אויספיהרונג, צו וועלכער ער איז געקומען בּנוגע דאָס ארויסגעזאָגטע. ס׳איז דער פון גאָט געבּענטשטער מקור, וואָס שפּרודעלט מיט ענטציקונג און בּעגייסטערונג, פון וואַנען אַלע בּעאָבּאַכטערס זעטיגען זייער בּייגעריגען דורשט און אויך דער עהרליכער איש חסיד, דער אמת-פאָרשער און אמת זוכער האָט געשעפּט.

מהמת עס קאָן בּאין אופן נישט זיין קיין צוויי מיינונגען מכח דעם, ווער איז דער הויפּט גורם און ווער די הויפּט-סיבּה, ווער איז דער ערשטער כח, וואָס טרייבּט די קאָלאָניזאציע בּעוועגונג אין ארץ ישראל, און ווער עס איז די בּעוועגונג גופא וואָס האָט געבּראַכט דאָס לאַנד צו דער שטופע, וואָס מיר זעהען עס היינט.

ווען מיר רעדען וועגען ארץ-ישראל, נישט וועגען פּאַלעסטינא, מיינען מיר דערמיט דורכאויס בּלויז יענע לאַנד־טייל, וואָס איז אין יודישען בּאזיץ, ד. ה. כמעט דעם גאַנצען עמק יזרעאל, די פּונקטען אין יהודה, שומרון, גליל און אַז. וו. דאָרט, וואו — די הויפּט סיבּה — אונזערע בּעסטע זוהן און בּרידער, די מאָדערנע לו״ו׳ניקעס פון היינטיגען דור, האָבּען דורך דער ווידמונג פון זייערע יונגע יאָהרען אויפגעלעבּט ציון׳ס מויטע פעלדער און דאָס פערוואַנדעלט אין יודיש לאַנד.

היסטאָריש איז טאַקע גאַנץ פּאַלעסטינא „לאַרכה ולרחבה״ אונזערע. לעת-עתה אָבּער איז אונזער ווערקסעל, אויסגעשעפּלט פון די פעלקער, נאָך נישט געדעקט געוואָרען, און דאָס אַראַבּישע גוטס קען פאַרט נישט אריינגעהן אינ׳ם חשבּון פון א״י.

נור דער נייער ישוב, דאָרט וואו די ערד איז אַ יודישע, וואו דער קבוץ איז אַ יודישער, וואו די קולטור איז אַ יודישע, וואו עס קלינגט די העבּרעאישער שפּראַך — דאָרט איז ארץ ישראל.

שפּינען מיר-זשע דעם געדאַנק לענגער: ווער האָט גורם געווען דערצו, אַז די דאָזיגע ערד-שטיקלען זאָל מען קענען שטעמפּלען מיט׳ן כשר׳ן שטעמפּעל „ארץ-ישראל״? — דאָס איז די ריינע עובדא פונ׳ם „קרן קימת לישראל״ מיט זיין אויפקויפען די פאַר אונז פאַרלוירען געגאַנגענע בּאָדען-שטחים און צושטעלען עס פאַר יענע, וואָס האָבּען ארויסגעוויזען דעם ווילען זיי אויפצוריכטען און בּעאַרבּייטען.

דערמאָנען מיר זיך, אַז דאָס פּאָלקס-אייגענטום איז דערגרייכט געוואָרען טאַקע אַ דאַנק דעם ארימען פּאָלקס-אוצר, פון די יודישע גראָשענס אין דער בּלוי ווייסער קרן-קימת־פּושקע, ווערט אונז דאַן קלאָר דער עהרליכער חסידישער מיין פון די דאָזיגע פּושקעס אַלס מזבּח און דער קק״ל אַלס כהן גדול.

עס גיבּט נישט בּיי היינטיגען טאָג קיין הייליגערע עבודה, ווי דאָס אויסלייזען דעם בּאָדען פון אונזער לאַנד, אָהן וועלכען מיר האָבּען דורכאויס אין אונזער שולד, פאַרשפּילט א״י. דער קק״ל טוט די דאָזיגע עבודה נישט בּלויז איין מאָל אין יאָהר נור כסדר

כע שינויים אין דער אונטערשיד זאָל זיין גענוג אָנזעהעוודיג.

אויף דעם אַלעם בּעדאַרף מען דעם מאַגיסטראַט אויפמערקזאַם מאַכען, דאָס אנגעבּען אַ רעקאָרד איז איינע פון די עלעמענטאַרסטע רעכט פון יעדען שטייער-צאָהלער. אַזאַ הנחה ווערט געגעבּען אפילו בּיי מלוכה׳שע שטייערן, שוין אַ פערשטענדליכע זאַך, אַז די קאָמונאַלע שטייערען דאַרפען אוודאי נישט זיין אַ יוצא מן הכלל.

ב. צוויג.

אירעס און אהיימגעגאַנגען צו איהם אין זיין וואוינונג. די בּריף פלעגען די עלטערען איהם שיקען אויפ׳ן אדרעס פון אוניווערזיטעט.

עס איז געווען די צייט, ווען די לימודים אין אוניווערזיטעט ענדיגען זיך, און איהר זוהן האָט געדאַרפט בּאַלד אהיימקומען. דער זוהן האָט, ווי געוועהנליך אַ סטודענט, געוואוינט אַלס סובּלאָקאַטאָר בּיי איינעם. די מוטער האָט דעריבּער אָנגעקלאַפּט אין דער טיהר און געפרעגט, אויבּ דאָ וואוינט סטעניאר...? בּעקומענדיג אַ ענטפער, אַז יאָ, האָט זי אויף פראַנצויזיש געפרעגט, צי ער איז אין צימער. דערויף האָט מען איהר געענטפערט, אַז ניין, נאָר זי קאָן אויף איהם וואַרטען אין זיין צימער, וואו עס געפינט זיך זיין כלה.

די לעצטע צוויי ווערטער האָבּען די מוטער אַ בּיס געטאָן ווי אַ שלאַנג. זי איז האַסטיג אַריין אין צימער. איהר איז אַנטקעגען געגאַנגען אַ בּילד־שעהן מיידעל פון עכטען יודישען אויסזעהן, וואָס איז געזעסען אין צימער אָנגעטאָן אין איהר הוט. קענטיג, אַז זי איז אויך נישט לאַנג אַריין, און זי וואַרט אויף עמיצען.

בּיידע פרויען האָבּען זיך אַ רגע אָנגעקוקט, און מאָדנע געפיהלען האָבּען זיי בּעהערשט. אינסטינקטיוו האָבּען זיי דערפיהלט, אַז עפּעס איז פאַראַן צווישען זיי בּיידע אַזעלכעס, וואָס איז שעהן און ערהאָבּען, און גלייכצייטיג וועט אָבּער אונפערמיידליך זיין אַ גרויסער קאָנפליקט.

— רעדט איהר פראַנצויזיש? - האָט די מוטער געפרעגט דאָס פריילין.

— יאָ, מאַדאַם, - האָט זי געענטפערט, און איהר שטימע האָט געקלונגען צאַרט און ווייך.

— דאַן האָבּ איך די עהרע זיך פאָרצושטעלען, איך בּין די מוטער פון סטעניאר נתנאל...

דאָס יונגע מיידעל איז אָהן ווערטער געפאַלען דער דאַמע אויפ׳ן האַלז און זי פעסט געדריקט צו זיך.

איינינע מינוט האָט אַזוי געדויערט די פּענע, בּיז די טהיר האָט זיך געעפענט און נתנאל איז אריינגעקומען. עס איז זיך לייכט פאָרצושטעלען דאָס בּילד, ווען ער האָט דערזעהן ווי די צוויי פרויען, וועלכע זענען איהם צום נאָהענטסטען, זענען געשטאַנען אַרומגענומען.

נאָך אין זעלבּען טאָג האָט די מוטער שוין אַלץ געוואוסט. דער זוהן האָט איהר דערצעהלט, ווי אַזוי ער האָט זיך בּעקענט מיט דעם מיידעל, ווי הערליך און הייליג זיי ליבּען זיך, און אַז זיי האָבּען פעסט בּעשלאָסען זיך צו פאַראייניגען אויף אייבּיג, אָבּער אַ וואַנד שטעהט צווישען זיי בּיידע, ווייל זי איז, טראָץ איהר עכט יודיש אויסזעהן, אַ קריסטין.

— נו, וואָס האָסטו בּעשלאָסען? — האָט די מוטער געפרעגט, - ווילסטו אַ זוהן פון אַלטען יודישען פאָלק, געבּוירען און אויפגעצויגען אין אַלטען יודישען לאַנד, פערלאָזען דעם אַלטען יודישען גלויבּען?

– ווי פאַלט עס דיר איין, ליבּע מוטער — האָט נתנאל געענטפערט. – איך בּין אַ יוד און וועל בּלייבּען אַ יוד, נאָר זי האָט זיך נאָך נישט ענטשלאָסען, וואָס זי זאָל טוהן. איהרע עלטערען זענען פרומע קאַטאָליקען, און וועלען זי פערדאַמען, אויבּ זי וועט וואַרפען זייער גלויבּען.

– דאָס פערלאָז דיך שוין אויף מיר — האָט די מוטער געענטפערט.

אין דריי טעג אַרום האָבּען דריי פּערזאָן פערלאָזט די גרעניצען פון איטאַליען, און עס איז קיין וואָך נישט אַריבּער און דאָס מיידעל האָט זיך מגייר געווען. די פריערדיגע פלאָרענצאַ האָט בּעקומען דעם נאָמען יהודית.

נתנאל׳ס עלטערן האָבּען סוף כל סוף אויסגעפיהרט: זיי האָבּען פאַר זייער זוהן געקויפט אַ „פרדס״ (אָראַנזש גאָרטען) וואָס ער וועט איצט בּעאַרבּייטען צוזאַמען מיט זיין פרוי, די פריערדיגע יהודית.

אלס טאג טעגליכע ארבייט ביי יעדער ערשטער מעגליכקייט. די קק"ל פושקע איז דעריבער דער מזבח, איבער וועל־כען אַט די עבודה ווערט איינגע־פיהרט.

מיר וואלטען געגאנגען נאך ווייטער: די געלדער אין די קק"ל-פושקעס — דאס זענען די קרבנות, וואס יודען, אומעטום וואו זיי זענען, זענען מקריב צו זייער גוטען ווילען אויף דעם היינטיגען מזבח. ווארום נור דורך די דאָזיגע קרבנות בעקומט די ערד א פארגעבונג, א ערלייזונג און א תיקון „וכפר אדמתו"—אויך די יודישע ערד דארף א כפרה..

ביי אונז, אלעמפאלס, ביים פּוילי־שען יודענטום זענען אין דער ביטער־רער קריזיס-צייט בלתי ספק די שפּע־דונגען, וואס מיר ווארפען אין די פּושקעס — אמת'ע קרבנות. די פּוילי־שע קנאפּ ווירדיגע גראשענס זענען ווי דער אמאליגער „קרבן מנחה", דאס הייפעלע סלת, וואס דערויף ווערט גע־זאגט, אז דער ארימאן איז מקריב זיין נפש. און ס'איז אנגענעם נישט קנאַ־פּער ווי דעם רייכען'ס שעפּעל, אויב ס'איז ניר געגעבען מיט כוונה.

ווייל אלע יודען, וואס האבען נור א חלק אינ'ם קק"ל, זענען שותפים אין בנין הארץ און קאנען פרעטענדי־רען אויף ערד פון איהם.

אינ'ם היינטיגען „חודש", דער כלי־קודש פאר גאולת הארץ, איז דעריבער כדאי צו דערמאנען, אז די פּוילישע יודען, וואס האבען ביז איצט ארויס געוויזען אזוי פיעל פארשטענדניש און אפּפערווילינקייט פאר'ן קק"ל, אזש זיי האבען זיך דערמיט קונה-שם געווען, וועלען געוויס דעם דאזיגען שעהנעם נאמען דערהאלטען און אויך אויף ווי־טער נישט אויפהערען ברענגען די פרייוויליגע קרבנות.

א שטענדיג פייער מוז ברענען אויפ'ן מזבח, עס זאל קיינמאהל נישט פערלאָשען ווערען!

דער שפּאַציער פון ראדאם קיין ארץ= ישראל און צוריק.

(א בריעף פון תל-אביב).

די ראדאמער קאלאניע אין ארץ־ישראל — אזוי וועל איך זיך אויס־דריקען — פערדיענט באמת מ'זאל וועגען איהר עטוואס שרייבען. ס'איז בעזונדערס וויכטיג צו דערמאנען, ווי אזוי דער גרעסטער טהייל פון אונזערע ראדאמער עולים פאסען זיך צו, צו די נייע לעבענס - בעדינגונגען פון ארץ־ישראל, חגם זיי אינטערשיידען זיך אונגעהויער פון יענעם בעל-הבתי'שען לעבענס-שטייגער אין חוץ לארץ.

אויסגעצערטעלטע קינדער, וואס זע־נען איינגעליעבט געווען ביי די ראדא־מער מאמעס, א מאליגע גבירישע יונגעלייט, וואס האבען אין דער אל־טער היים א ראליע געשפּיעלט, אר־בייטען מיט דער גרעסטער ליבשאפט און פערגעניגען די שווערסטע פיזישע ארבייט, זענען איבערגליקליך מיט דעם בלויזען פערווארטונגס-געפיהל, אז זיי וועלען אין א געוויסען טאג ארבייט בעקומען.

זענען אָבער פאראן א חוץ אַט די בעגייסטערטע און צופריעדענע אויך אזעלכע, וואס, נאָכ'ן אבזיין א קליינע צייט אין א"י, קרימען זיי מיט דער נאז און טראכטען באלד פון צו־ריק פאהרען.

צווישען די עיברים ושבים, צווישען די, וואס קומען קיין ארץ ישראל און פאהרען צוריק, קאן מען אויך טרעפען היימישע בעקאנטע פנים'ער פון ראדא־מער עולים. אַט הערען מיר דא, ווי א געוויסער ה' טייטעלבוים שילדערט אין שווארצע פארבען דאס לעבען אין ארץ ישראל, אז ברויט איז דא א לוקסוס, אז מען עסט קרישקעס א. ז. וו. ה' טייטעלבוים האט אפשר רעכט דאס צו דערצעהלען. ער האט געהאט די גאנצע צייט ארבייט. איהם האט זיך אָבער גע'חלומט דער סקלאד פון קוי־לען... ער האט די גאנצע צייט זיך געקרימט, אז ער האט דא נישט קיין ביליגע גענז. . ה' ט. האט, האלטענדיג דאס ביסעל געלד אין באנק, געווארט אויף א געלעגענהייט צוריקצופאהרען, דאס זעלבע איז אויך מיט'ן ה' ירוחם, אויך איהם איז שווער געווען איבער־צוגעהן פון זיין פריהערדיגען לעבענס-ארט אויף א לעבען, א פּראדוקטיווער, וואס פאָדערט פיעל מיה און אנשטרענ־גונגען. ה' ירוחם תאט זיך געוואלט ווירטשאפטליך איינאָרדנען לויט דעם ברייטען פערנעהם. ער האט געדינגען 4 שטובען מיט א קוך. ער האט אבער נישט געדענקט, אז נישט בלויז אין דעם בעשטעהט די גאנצע עקזיסטענץ אין א"י...

ה' קאמפעל האט, האטש נישט מיט'ן גאנצען הארצען, פארט עפּיס אויפגע־טוהן, דעריבער האבען מיר איהם געוואונשען, ער זאל קומען צוריק אין גיכען מיט מהר געלד, ווי ער ווינשט זיך אליין. דען פאקטיש זעהען מיר טאג-טעגליך קומען צוריק אזעלכע, וואס זענען מיט א קורצע צייט אוועק־געפאָהרען און יעצט בלייבען זיי שוין צופריעדענע מיטן ארטיגען לעבען, ווי־סענדיג די לאגע, ווי עס זעהט אויס אין אנדערע לענדער...

צווישען די פיעל ראדאמער, וואס פיהלען זיך צופרידען און גליקליך פון א"י.-לעבען, איז א נטערעסאנט איבערצוגעבען עטליכע ווערטער וועגען א בעקאנטען נ א מ ע ן, וו א ס ק יי נ ע ר ה א ט ז י ך נישט געקאנט פארשטעלען, אז ער וועט זיין א גומער עלעמענט פאר א"י. דאס איז דער ה' פעניגשטיין, וועלכער איז, דאכט זיך, געווען א ביסעל ווייט פון נאציאנאליזם בכלל און פון ציוניזם בפרט. שוין באלד ביי זיין קומען, האב איך בעמערקט, ווי ער איז ענטציקט פון נייעם לעבען דאָ. ער האט זיך אין א געשפּרעך מיט מיר אויסגעדריקט, אז ער הייבט דאָ אויף ס'ניי אָן זיין לעבען. א דאנק זיינע פעהיגקייטען, האט ער זיך באלד ארייַנ־בעקומען אין א ארבייטער-קאאפּעראטיוו און געווארען מאליאר פון בעטלער, פערדינענדיג אין אנפאנג 6 פונט א חודש. לעצטענס ארבייט ער אין רו־טענבערג'ס עלעקטרישע סטאציע און פערדינט 12 פונט א חודש. היינט, אז איך בעגעגען זיך מיט איהם, איז ביי איהם א גאנצע גדולה, אז ער א ז מיך מקבל פנים מיט א קלינגענדיגען „מה נשמע?".

איך וויל אויך ביי איין געלעגענ־הייט דערמאנען, וועגען די ראדאמער ארבייטער קאאפּעראטיוו אין עכו לע־בען חיפה. אלס מיטגלידער אין קאאָ־פּעראטיוו זענען: משה ראטענבערג, לוקסענבורג, פּשיטיצקי, ליכטענבוים, מארגאליס א. אנד. זיי אלע זענען גע־וואָרען חברים אין הסתדרות העובדים, ווי מען שמועסט, האט דער קאאפּעראַ־טיוו גוטע אויסזיכטען אויף דער צו־קונפט.

אויך דער ה' בצריל דיאמענט האט יעצט זיין לעדער—גארבעריי רעפּאַר־מירט אלס קאאָפּעראטיוו און עס האלט אויך דערביי, ער זאל ווערען א חבר אין הסתדרות. דאס אלץ בעווייזט בולט, אז ווען מען וויל זיך צופּאסען צום פּראדוקטיווען לעבען אין א"י. מוז מען ווערען אַ ארגאניזירטער ארבייטער. און נישט ווי אנדערע, וואס ווילען ציהען חיונה פון בלויזע לופט..

* *

יעצט, וואס מען הערט דער עיקר מיט פרנסה? דאס הייסט, ווי זעהט אויס דער עקאנאמישער מצב יעצט בכלל אין א"י, וועגען דעם איז דאָ פיל צושרייבען. א"י. איז געגליכען צו א בריעף, ווי אזוי איינער וויל, אזוי ליינט ער איהם. ווייל איינער לעזט ער איהם הויך, רעש'יג, ווייל איינער לעזט ער שטיל, אנשטענדיג, בנעימות אהן געמומעל און איבריגען געפילדער... איין זאך איז קלאָר: דער, וואס קומט נאך א"י און הויבט אן באלד צו קרי־מען זיך און דרעהען מיט דער נאז, דער איז פריהער, אדער שפּעטער, אנ־געצייכענט אלס קאנדידאט צוריק צו־פאהרען, און ווער עס קומט מיט'ן גע־דאנק צו פערבלייבען אין א"י, דער מאכט-מיש דאָס נאטירליכע לעבען ווי עס שטעהט און געהט, נישט מאכענ־דיג א"י קיין אויסנאהם פון חוץ לארץ סיי אין ליידען, סיי אין פריידען. און ממילא מוז מען שוין קאנען עגזיסטי־רען. ווי מען רעכענט איז דאָ האָפ־נונגען אויף בעסערע צייטען. די אנ־געהויבענע ספּעקולאטיווע ארבייטען, ווי אויף פערשידענע בנינים, דער שכונת הצפון פון תל אביב, ביים אייסטריקע־נען די זומפּען אין דזשעדא ביי חיפה און א ביסעל פּריוואטע ארבייטען, דאס אלעס האט פערקלענערט די אר־בייטסלאָזיגקייט.

* * *

צווישען אונזערע ראדאמער האבען זיך לעצטענס אנגעהויבען מאכען שמחות. געוויס איז אייך שוין דארט בעקאנט, אז דאס פּאָרל קיגער-אור־באך האט ע ר ש ט נישט לאנג תנאים ג ע ש ר י ב ע ן. אויף יום-טוב (פּסח) בעת די ראדאמער ארבייטער-געסט זענען געקומען א בי־סעל פון עכו קיין תל-אביב, האבען חתן-כלה איינגעאָרדנעט לכבוד זיי א גרויסען באנקעט. מ'האָט [illegible]

צרות פון היינטיגע קינדער.

(דערצעהלט פון א טאטען)

— פון —

י. אבערזשאנעק.

נישט געדאכט זאלען זיי ווערען, די אלע היינטיגע מאדעס! ווייבער זענען קיין ווייבער נישט-שעהרען זיך „אלא גרשון", טרינקען יי"ש און רויכען פאפיעראסען. מענער זענען קיין מענער נישט - טראגען קורצע הייזלעך און געהען אין זיידענע סקארפעטקעס; און קינדער זענען היינט קיין קינדער נישט...

איהר קאנט דאך מיין מיעטעק'ן, א גאנץ וואויל יונגעל געוועזן, זיך גוט געלערנט, א פלייסיגער שילער געוועזן, בעקומען די בעסטע „סטאפניעס", שטיל געיועזן, ווי א מריסעקל, א געהאָרזאם קינד געוועזן, אבגעהיטען כבוד אב ואם, נישט געהאט קיין חברים, איז זיך נעגאנגען זיין וועג.

אנימעלטען, איך קום אהיים און מיעטעק פאלט אריין אין שטוב בעקליידט פון קאפ ביז פיס, ווי א גענעראל. א גרינעם כאקי־אנציג, קורצע הייזלעך, וויקעל שטרימף. א היטעל מיט א „גוויאזדקע", פאנאנעס. מיט א לאנגען וואנדער־שטעקען, מיט א ריק־זאק אויף די פלייצעס, מיט א וואסער-פלאש און מיט א פייפער אין דער פאש.

וואס איז דאס, מיעטעקל? צי איז היינט ביי דיר פורים, פרעג איך מיין „גענעראל" א צעמישטער. צי געהסטו אויפ'ן פראנט?

מיינער גיט זיך א שטעל אוועק מעשה „יאַ־אַק", און גיט צו מיר א געשריי „באטשנאשטש"! וואס איז דאס סארע „באטשנאשטש" אין מיטען דערינען, ווער האט עס דיך אזוי „מלביש ערומים" געווען? מיין בנ'אק זעצט זיך אוועק, נעמט ארויס א נאָטיץ-ביכעלע, און הייבט מיך אן אויספרעגען. „יאַק מאטוש שען נאזיוואַ". „וויעק", אוראָדזעאני", פרעג איך איהם: „פאגיע יעדגעראלו", צי וואס דארפסטו דאס אלץ וויסען? דא גיט מיינער א הויב אויף דעם קאפ, און גיט מיר א שטרענגען ענטפער: „קארני ראפארט"!, כ'האב מיך, הייסט עס, פערשולדיגט פאר דער העכערע מאכט.

פרוב איך דאך צו איהם טענה'ן: מיעטעקל, צי וואס טויג דיר די נארישקייטען, געה, מאך בעסער די לעקציעס,— אז מיינער גיט נישט א שפרינג אונטער, און מיט כעס גיט ער קאמאנדא: טאטוש, „טיל זוראט"!...

הקיצור, וואס זאל איך אייך דערצעהלען, פון דעמאלס אן, איז מיין שטוב פערוואנדעלט געווארען אין א מלחמה-פלאץ. גאנצע ט ע ג מאכט מען „מטשוויטשעניעס", די בענקלעך, די טישען זענען פערדרעהט מיט'ן קאפ אראב, ס'בעטגעוואנד אין מיטען שטוב. אלע אין דער וואויגונג זענן ביי איהם זעלנער. דער טאטע — א זעלנער, די מאמע — א זעלנער, די שוויגער — א זעלנער, גאנצע טעג נעוואלדען מיט געשרייען: „פאדני פאוסטאן", „פראווא מארש", „לעווא - מארש", „פראווא פאטש", „פאל", „ביעגום - מארש", מ'פאלט „כורעים ומשתחוים" מ'שפרינגט איבער די טישען, איבער די בעטען, אייביג א הו־הא, א טאראראם, א געפילדער, נאר משוגע צו ווערען.

די וואך קומט ער א היים א צעקאכטער-מאמעשי, זאג מיר מזל טוב, - וואס איז די גדולה, ביזט אריבער געקומען אין א העכערע קלאס? — מיינער א צעהיצטער, אנווייזענדיג אויף דער שליפע: זעהסט וואס דא איז — איך בין געיואר'ען א „כאראנזשע"!

וואס ס'האט זיך מיר גע'חלומ'ט די נאכט אין יענע נאכט זאל מיר אויסגעהן צו מיינע שונאים'ס קעפ.—צ'געהערט א שמחה!

מילא דער קליינער, יאק דער קליינער, פארט א קינד, קינדערשער שכל, א קינד שפילט זיך, אבער דער גרויסער מאקס מיינער, א בחור וואס שפראצט ביי איהם שוין א בערדיל ראזירט זיך שוין אויף אנ'„אבאנאמענט", טראגט שוין קורצע הייזלעך, געהט שוין מיט מיידלעך אין קינא'ס, א גאנצער מאנספערשוין, או אט דער בחור זאל אויף דער עלטער ווערען א באלים-שפילער, דאס וואלט איך מיך שוין נישט גערעכט.

דא ערשט נישט לאנג, איך קום א היים, מיין חתן-בחור איז רייזע־פערטיג, אנגעטון אין א פאר קורצע מחנתים, א בלוי־ווייס העמדעל מיט א דאמסקען דעקאלד, אנגעטון א פאר ווייסע חלוצה־שיך און א גרויסען באלים אונטערען ארים.

— וואס איז דאס, מאקס, וואוהין געהסטו עס אין אזא הולך? ווערסט דאך כאפען א ציטער, ווי געהט עס אזא יונג, ווי דו, אין אזעלכע קינדישע הייזלעך, מ'וועט דאך פון דיר מאכען חוכא וטלולא.

מיין יונגערמאן נעמט ארויס א גרויסען אפיש, און ווייזט מיר: זעהסט וואס היינט איז: א מעטש פון „בר-כוכבא"— „טשארני", היינט, זאגט ער- איז א „רעוואנזש" פון ביידע מאנשאפטען אויף דער „באיאוויסקא",

— און וואס סארע מחותן פרעג איך איהם, ביזטו מיט „בר-כוכבא", אז סך הכל ביזטו א שיואכע הושענה, מיט א בלאז פאלסטו דאך אוועק.

— איך בין, זאגט ער מיר שטאלץ - א „בראמקאזש", א טויערמאן בין איך!

— שיין, נחת דערלעבט, צו דעם האסטו געדארפט ענדיגען קלאסען, געהן אין די שקאלעס, אז די זאלסט ווערען א „בראמקאזש", יוזעף, זאג איך, אונזער סטרוזש, האט נישט געענדיגט קיין קלאסען און איז מעהר בראמקאזש פון דיר...

הקיצור, וואס זאל איך אייך דערצעהלען, זייט דעמאלס האב איך קיין פלאץ נישט אין דערהיים, א גאנצע כאליאסטרע, אלץ דערוואקסענע יונגען אין בלויע העמדלעך, גרינע חזמדלעך, מיט קורצע הויזען, מיט דעקאלטען, און נאקעטע הענד, די עס-שטוב איז איין קלוב, די שלאף-שטוב איז א צווייטער קלוב. אין דער קרעדענץ איז די „בראמקע", נישט ווי-נישט וועו, פאלט דער באלעם אין קרעדענץ אריין. און ס'ביסעל יום-טוב'דיגע נפפעס צעפליהט זיך איבער דער שטוב, ווי א האגעל. א מאל שיסט דער באלים אין דער לאמפ אריין, און די גלעזלעך ווערען צוקנאקט אויף פיצלעך.

איהר זעהט מיין געשוואלענע נאז דאס בין איך געווען א „בראמקא", און דער באלים האט מיר א שטיק נאז אבגעהאקט.

אז נישט געדאכט זאלען זיי ווערען, די היינטיגע מאדעס.

◎◎◎◎

וואס הערט זיך אין ראדאם.

אבקלאנגען פון די רבנים-וואהלען.

אלגעמיינע פערזאמלונג אין קלוב מכח די וואהלען — שטורמישע דעבאטען, צי דאזאר ראזענבוים האט יא געברויכט וועהלען, אדער נישט,—די פערזאמלונג נעמט אן א בעשלוס, אז די פערוואלטונג מיט עטליכע צוקאָאפטירטע פערזאהן זאלען משפט'ען וועגען ענין - ראזענבוים.

פאריגען זונטאג איז אין האנדווערקער קלוב פארגעקומען א אויסערגעוועהנליך אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון האנדווערקער קלוב אין דער צאהל פון 300.

דעם פארזיץ האט אין תחילת געפיהרט פרעזעס ל. ברילאנט, נור צוליב זיין שוואכקייט האט ער דערנאך איבערגעגעבען דעם פארזיץ דעם ה' האכמאן. אלס ביזיצענדע זענען געוועהלט געווארען, די ה"ה: רובינשטיין און קאטלאר.

דער פארזיץ. ערקלערט, דאס די אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג איז צונויפגערופען געווארען צוליב דעם, וואס דיר ה' דאזאר, מ. ראזענבוים האט נישט געהאלטען די בעשלוסען פון די בעראטונגען און די פערזאמלונג דארף דערום זיך ארויסזאגען וועגען דעם ענין.

אין נאמען פון דער פערוואלטונג גיט איבער ה' מאגנישעווסקי אויספיהרליך דעם פערלויף פון די בעראטונגען, וועלכע זענען ספעציעל איינגעארדנעט געווארען, כדי געמיינזאם מיט די ה"ה דאזארס און פארשטעהער פון אלע פעראיינען אנצונעמען א שטעלונג צו די רבנות-וואהלען, א ב ע ר דער ה' ראזענבוים, נישט ק ו ק ע נ ד י ג דערויף וואס ער איז ג ע ו ע ן אנוועזענד אויף די בעראטונגען, האט אויף אייגענע פעראנטווארטליכקייט געבראכען א בעשלוס און דערמיט שאדען געברענגט דעם גאנצען האנדווערקער קלוב.

לחיים און געטאנצט דעם אמת'ן הורא.

ס'האבען דערנאך אויך תנאים געשריבען נאך איינעגע פארלעך. ווי מען שמועסט, זאל שבת נאך שבועות פארקומען אין ירושלים, און אין תל־אביב א האלב טוץ ראדאמער חתונות אדרבה, זאלען זיך מאכען שמחות ביי יודען.

תל-אביב. פנחס מילער.

ה׳ מאגנישעווסקי ערקלערט ווייטער, אז פאר׳ן האנדווערקער-קלוב איז געווען גאנץ אומגערעכט דער שריט פון ה׳ מ. ראזענבוים, נאכמעהר צוליב דעם, וואס ער איז געווען איינער פון די אקטיווסטע און דיסצ פליגירטע מיטגלידער. צום סוף בעט ה׳ מאגנישעווסקי, דאס די פערזאמלונג זאל ארויסגעבען א גערעכטען אורטייל איבער די האנדלונג פון ה׳ מ. ראזענבוים.

וויצע פארזיצ. ה׳ פ קאטלאר ערקלערט, דאס די האנדלונג פון ה׳ מ. ראזענבוים האט איהם איגוואנצען ענטוישט און האלט פאר נישט דערלאזבאר אזא דיסציפלין-ברוך.

ה׳ מ ראזענבוים רעדט א לענגערע צייט און ערקלערט, דאס ער ווארפט זיך אונטער מיט רעספעקט דער אלגעמיינער פערזאמלונג. אויף א נעלונגענעם אופן ווארפט ער אראפ פון זיך אלע גרונדלאזע בלבולים, וואס ווערען געווארפען אויף זיין אדרעס. ה׳ ראזענבוים שטעלט פעסט פייערליך, אז אלע קלאגען, וואס ווערען פע־שפרייט וועגען אירם, זיינען בייזוויליגע און האבען נישט דעם מינדעסטען גרונד. ער האלט אז העכסטענס האט ער נעמאכט א טאקט שען פעהלער דערמיט, וואס ער האט נישט געהאט די הסכמה פון די האנדווערקער-פראקציע און ער האט געהאנדעלט אויף זיין אייגענער פעראנטווארטליכקייט.

דאזאר ש. איידעלבוים דערמאנט די שטעלונג פון די אלגעמיינע פערזאמלונג צו דער נאנטער רבנות פראגע. בעת די וואהל-קאמפאניע צו דער קהלת אויף די דאמאלסדיגע פערזאמלונגען, ערקלערט ה׳ איידעלבוים, איז נאר בעפאנט געווארען די נויטווענדיגקייט, דאס די האנטוו. זאלען זיין פארטרעטען אין דער קהלה, צו פערטיידיגען די עקאנאמישע אינטערעסען, באמיהען זיך שאפען פראפעסיאנעלע האנטווערקער אינסטיטוציעס א. ד. ג. דאגעגען, צוליב די גרויסע מיינונג׳ס־פערשידענהייט בנוגע די רב פראגע, איז דא איינשטימיג בעשלאסען געווארען צו זיין נייטראל. נאכמעהר, צוליב דעם, וואס דער קלוב איז א אונפארטייאישע אינסטיטוציע און די מיטגלידער געהערען צו פערשידענע פאליטישע און רעליגיעזע ריכטונגען. די אלע בעשלוסען זיינען געווען בעוואוסט דעם ה׳ מ. ראזענבוים און ער האט בעדארפען דורכאויס זיי האלטען. צום סוף ערקלערט ער, אז די אלגעמיינע פערזאמלונג דארף זאגען איהר ווארט וועגען דעם גאנצען ענין.

אין דעם זין רעדען אויך ה״ה מלינארסקי, י. פרידמאן (א סטאליער) און ה׳ פ גינזבורג, וועלכער גיט אין קורצע שטריכען א איבערבליק איבער דער ענטשטעהונג פון די קהלות און זייער ראל אין יודישען לעבען. בנוגע דעם פאל פון ה׳ מ. ראזענבוים שלאגט ער פאר אויסצוועהלען 5 פערזאן פון די פערזאמעלטע, וועלכע זאלען בעטראכטען דעם קאנפליקט.

ה׳ ו. פייגענבוים גיט א פערזענליכע ערקלערונג, אז די קלאגען וואס מען האט פערשפרייט, אז ער האט געזאלט זיין ביים דאזאר ראזענבוים, כדי צו ווירקען, דאס ער זאל האנדלען לויט זיין אייגען מיינונג, האבען נישט קיין גרונד. ער איז געווען נור פריוואט ביי מ. ראזענבוים און געפרובט ווירקען, אז ער זאל זיך אונטערווארפען די בעשלוסען פון די בעראטונג דעם 15/4 ה׳ פייגענבוים שלאגט פאר אריבערגעהן איבער די פראגע צום טאג-ארדנונג.

צום סוף ערקלערט ה׳ מאגנישעווסקי אזוי ווי אייגענע פערזאנען פרובען זיך טיטולירען אלס פארשטעהער פון א נישט עקזיסטירענדען נאציאנאלען האנטוו.-קלוב, שטעלט ער פעסט, אז אין ראדאם עקזיסטירט שוין 15 יאהר דער איינציגער יודישער נאציאנאלער האנטווערקער-קלוב (יעצט וואהל 5), וועלכער האט זיינע פארשטעהער אין שטאדט־ראט, שטייער-אמט, שטייער־קאמער אין קעלץ, אין די קהלה, אין פאלעסטינא־אמט און אין אלע אנדערע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

די פערזאמעלטע נעמען צו קענטניס איינשטימיג די ערקלערונג. ה׳ מאגנישעווסקי שלאגט פאר, אז יעדער פעראיין זאל דעלעגירען צו 2 פערזאן צו דער פערוואלטונג און צוזאמען זאל ענטשיידען ווערען דער ענין ראזענבוים.

דער פאריסלאג געהט דורך, און מיט דעם ווערט די פערזאמלונג געשלאסען.

א בעאבאכטער.

די אקציע פאר׳ן „חדש ההסתדרות“

שבת צו נאכטס דעם 1/5 ד. י. איז פארגעקומען א ספעציעלע זיצונג פון ציוניסטישען פלענום געווידמעט די אקציע פאר׳ן „חדש ההסתדרות“ ס׳איז בעשלאסען געווארען, צו מאביליזירען אלע אקטיווע ציוניסטישע קרעפטען כדי צו ענטוויקלען צו פלאנמעסיגע ארבייט פון יועדבירען און איינשליסען אלע נאציאנאל געשטימטע אידען אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, צו דעם צוועק וועלען די א. ד. הברים רעפערירען וועגען ציוניזם און אויפבוי פון ארץ־ישראל, אין די פאלגענדע בתי תפילות:

1) ה׳ יח א׳ פרענקעל אין ביאלסקי׳ס בית המדרש אויף דער סקארשעווסקא. 2) ה׳ מ. ל. פישמאן אין בית התפילה ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. 3) ה׳ בנימין האכמאן אין בית-התפלה ביים האנדווערקער־קלוב. 4) ל. מילמאן אין בית התפלה אין „צורה“ לאקאל. 5) מ כאל האפנהיים אין בית התפלה אין זיגמאנ׳ס בית המדרש. 6) ה׳ פרץ בישאצקי אין בית התפלה אין טייכמאנ׳ס בית המדרש,

די רעפעראטען, וועלען פארקומען דעם שבת 9/5 1925 בשנת׳ן דאוונען פאר קריאת התורה. אלע גבאים ווערען געבעטען צו מאכען אלע נויטיגע הכנות.

„דער ציוניזם רופט“!

מאסען מיטינג אין „קארסא“ מיט דער בעטייליגונג פון די ה״ה: לעאן לעוויטע, רעדאקטאר יוסף העפטמאן און סטוד. יוסף גראוויצקי.

זונטאג דעם 9־טען מאי ד. י. אום $12\frac{1}{2}$ אז. פונקטליך קומט פאר אין זאל פון קינא־טעאטער „קארסא“ א גראנדיעזער מאסען—מיטינג אונטער דער לאזונג, „דער ציוניזם רופט“! מיט דער בעטייליגונג פון די ה״ה: פרעזידענט פון דער אלפוילישער ציוניסטישער ארגאניזאציע לעאן לעוויטע, בעקאנטער שריפטשטעלער רעדאקטאר פון „היום“ יוסף העפטמאן און דער גענעראל סעקרעטאר פון ציוניסטישען אויבער ראט סטוד. יוסף גראוויצקי.

די ידיעה וועגען זייער בעזוך, האט ארויסגערופען א אויסערגעוועהנליכע פעראינטערעסירונג אין אלע קרייזען פון די אידישע בעפעלקערונג.

בכדי צו געבען די מעגליכקייט אלע שיכטען פון די יודישע בעפעלקערונג אנטייל צו נעמען אין גראנדיעזען פאלקס מיטינג, זיינען די פרייזען פון די בילעטען בעדייטענד בילינע. פון 30 ביז 50 גראשען.

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון 10 פריה אן.

אנגעגעבען א רעקורס אויף די וואהלען.

לויט די קלאנגען, וואס האבען זיך פערשפרייט אין שטאדט, האט דער „צד“ פון ה׳ קעסטענבערג אריינגעטראגען אין כטאראסטווא, א רעקורס אויף די רבנים-וואהלען. דער צוועק פון רעקורס איז צו פסל׳ען די וואהלען. די מאטיוון זאלען געמליך זיין: 1) אז מ׳זאל האבען אונטערגעקויפט איין דאזאר, ער זאל קומען צו די וואהלען 2) אז דער דאזאר ה׳ אהרן יוסף לעווין האט נישט געטארט וועהלען, מחמת ה׳ חיים ניימאן אנערקענט נישט זיין דעמיסיע, צוליב דעם, וואס זיין רעזיגנאציע אלס דאזאר, צום ראט, איז געשריבען אין דער יודישער שפראך און נישט אין דער פוילישער 3) אז בעת די וואהלען האט מען אנגעפיהרט אגיטאציעס

מיר גיבען די ידיעה אויפן גרונד פון די פערשפרייטע קלאנגען, צו וועלכע מ׳ברויך זיך אלענפאלס בעציהען מיט צוריקגעהאלטענקייט. ביז יעצט האט די גמינע קיין אפיציעלע מעלדונג נאך וועגען דעם נישט דערהאלטען.

דירעקטאר פון „באנק פשעמיסלאווי“ ה׳ קולעי פער׳משפט אויף 3 יאהר תפיסה.

דער פראצעס געגען דירעקטאר און פערוואלטונג פון דער היגער „באנק פשעמיסלאווי“, וואס איז פארגעקומען אין קרייז געריכט, האט זיך געצויגען 7 טעג און ארויסגערופען אונגעהויערען אינטערעס צווישען אלע סוחרישע און באנק קרייזען. דיר. קולעי ווערט בעשולדיגט אין פיהרען באנק-טראנזאקציעס אהן הסכם און אהן וויסען פון דער פערוואלטונג, צוליב וואס ער האט צוגעפיהרט די באנק צו באנקראט און רואין.

דאס געריכט האט נאך זיבען מאגינע פערהאנדלונגען ארויסגעטראגען א אורטהייל, לויט וועלכען דיר. קולע, ווערט פער׳משפט אויף 3 יאהר תפיסה, אריינגערעכענדיג די צייט וואס ער איז געזעסען ביז׳ן פראצעס, און צו פערלירען אלע רעכט.

די איבריגע בעשולדיגטע מיטגלידער פון דער באנק פערוואלטונג, וואצלאוו דעמבאווסקי, יוליאן היעכשניקאווסקי, און סטאניסלאוו קאטשנא, האט דאס געריכט פריינעשפראכען.

דער פער׳משפט׳ער דירעקטאר ווערט דורכ׳ן געריכט בעפרייט פון אריעסט ביז דער אפעלאציע געגען קויציע פון 50,000 זל.

„זעזנאַניעס" פון האנדווערקער

די זעזנאַניעס, אַז מען ארבייט אליין, קאָן מען אָנגעבען ביז 12—טען דיים חודש אייגשליסליך. דער טערמין איז א ענדגילטיגער. אָנגעבען די זעזנאַניעס דאַרף מען אין שטייער-אמט נומער 30 אָהן ספּעציעלע מאַרקעס.

פון „אקסיליום אַקאַדעמיקום יודאַיקום".

קומענדיגען זונטאָג 4 נ. מ. קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ספּולדזיעלניא באנק (פּלאַץ 3 מאי) די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער געזעל. „אקסיליום אקאדעמיקים יודאַיקום" די זעלבע פערזאַמלונג איז שוין איינמאָהל געווען גערופען, אבער ליידער, איז זי ניט צו-שטאַנד געקומען צוליב דער קליינער צאהל אנוועזענדע און געמוזט אָבגעלעגט ווערען אויף א צווייט מאהל. אלע מיטגלידער, ווי אויך סימפּאַטיקער פון „אַקסיליום" וועמען עס אינטערעסירט באמת דער טרויעריגער גורל פון יודישען אקאדעמיקער, דאַרפען קומען אויף דער, צום צווייטען מאָהל גערופענער, פערזאמלונג, כדי מיט זייער אנוועזנהייט צו ערמוטיגען דעם קאָמיטעט צו ווייטערדיגע אַרבייט לטובת דעם יודישען אקאַדעמישען הויז, וואס דאַרף זיין די היים פאר הונדערטער אָרימע יודישע סטודענטען.

דער קאמיטעט פון „אַקסיליום" איז גליקצייטיג מודיע, אז וועגען די געווינסען פון דער פאנטען-לאָטעריע קאן מען נאכקאנטראלירן ביים דיר. ה' דוד פרענקעל אין דער ספּולדזיעלניא-באַנק, אין די אַמט-שטה'ען, אויף צו בעקומען די געווינענע חפצים בדארף מען זיך ווענדען צום ה' בלומאַן (לובלינער 23) פון 1-טען משערוויעץ אָן.

אלגעמיינע פערזאַמלונג פון „ט אָ ז".

היינטיגען שבת אין אַווענד קומט פאר אין „עזרה" די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די מיטגלידער פון דער געזעל. „טאז". אויפען טאג-אָרדנונג שטעהען א רייהע פונקטען צו בעטראַכטען. צווישען אנדערע וועלען אנגעגעבען ווערען בעריכטען פון דער ביז אהעריגער „טאָז" - טהעטיגקייט אין ראדאם.

קאָאָפּעראַטיוו ביים היגען שניידער-מייסטער-פעראיין.

פערגאנגענעם דינסטאג איז אין לאָקאל פון האנדווערקער קלוב פארגעקומען די גרינדונגס-פערזאמלונג פונ'ם קאָאָפּעראטיוו ביים שניידער-מייסטער-פעראיין.

אויף דער פערזאמלונג איז אַנוועזענד געווען אַ בעדייטענדע צאהל מיטגלידער, וועלכע האבען זיך איינשטימיג אַרויסגעזאגט פאר דער וויכטיגקייט פון אזא געשאַפענעם קאָאָפּעראטיוו.

די פערזאַמלונג איז געפיהרט געוואָרען אונטער דער פאַרזיץ פונ'ם בעקאנטען האנדווערקער טוער, ה' משה רובינשטיין. ס'האבען זיך פערשריבען א גרויסע צאהל מיטגלידער, פון וועלכע ס'איז בעלד איינגעצאַלט בו דעם צוועק עטליכע הונדערט זלאטעס. ס'איז אויסגעוועהלט געווארען א ראט און פערוואלטונג. וואס בעשטעהען פון פאלגענדע פערזאנען: משה רובינשטיין, צמח בויכמאן, חיים קארמאן, יוסף פּאַטאושניק, נתן בליבער, שלמה פישמאן. קאנדידאטען: ישראל זייזמאַן, מ. טשזכאנאווסקי, דער דאזיגער צוזאַמענשטעל בילדעט די פערוואלטונג. אין ראט געהען אריין: גרשון בייטשמאן, הירש העלפאנט, בעריל גאלדבערג, מרדכי שפּילפאגעל, יצחק שניידער, חיים רייכמאן, יעקב וואַרשאַווסקי, זינרעל ראזשיצקי, אביש זילבערשפּיק. קאנדידאטען: יוסיל פרידנאן, אברהם טענענבוים.

אויף דער זעלבער פערזאמלונג איז אייך בעשלאָסען געווארען צו ווענדען זיך אין פינאנץ—מיניסטעריום מיט א פּראָטעסט געגען די הויכע שטייערן, מיט וועלכע מ'האט בעלאסטעט די שניידער-מייסטער, אָהן דער אנוועזענהייט פון ספּעציעלע פאך קענער, פון דער בראנזשע.

נאכ'ן ערלעדיגען עטליכע סכסוכים איז די פערזאמלונג שפּעט אין דער נאכט געשלאָסען געוואָרען.

חיים בער קעלערוואַרם

נאָך קורצע און שווערע ליידען, איז זונטאג ביינאכט געשטאָרבען דער אנגעזעהענער יודישער בירגער חיים בער קעלערוואָרם נ. ע. דער פערשטאָרבענער האָט אנגעהערט צו די אנשים חשובים פון אונזער שטאָדט. זיינע אַלע יאָהרען האט דער פערשטאָרבענער געלעבט מיטן גייסט פון דער אַלטער יודישער טראַדיציע. מיט יאָהרען צוריק זעהט מען טאָג-טעגליך אין איינעם פון די היגע בתי-מדרשים אַ קורץ-געקליידעטען יוד וואָס זיצט אָן שטה'ן פאר'ן דאַווינען און לערענט חומש אין אַ משגיות. ביים דאַמאָלסדיגען יודישען פרומען עולם, רופט דאָס אַרויס אַ ביסעל חידוש, אָדער דאס פשוט'קייט און די עהרליכקייט פון דאָזיגען יודען ערוועקט ביי אַלע זיינע נאָהענטע און בעקאַנטע אַ יראת הכבוד און דרך ארץ. צום שבח פון דעם פערשטאָרבענעם קאָן מען זאָגען, אז לויט זיין אָרט לעבען און התנהגות האָט ער געהערט צום עלטערען יודישליך-אינטעליגענטען דור. וואָס איז גאָנץ וועניג צו טרעפען אין די היינטיגע צייטען.

תנצב"ה.

צום גוטען אנדענקען האָט דער זוהן ד"ר קעלערוואָרם, לזכרון זיין פערשטאָרבענעם פאָטער, געשאָנקען געלד פאר פאָלגענדע וואָהלטהעטיגע אינסטיטוציעס: פאַר'ן בית-יתומים 50 זל. „עזרה" 75 זל. און פאר „חנוך ילדים" 25 זל.

ד—ק.

ל"ג בעומר - אויספלוגען.

צוליב דעם שיינעם וועטער, וואס איז געווען אין טאג פון ל"ג בעומר האָט די גאנצע נאציאנאלע אידישע יוגענד געמאכט אויספלוגען אין פערשידענע ריכטונגען אויסער דער שטאדט. דער „השומר-הצעיר", אין א צאהל פון איבער הונדערט פערזאהן, האט ארויסמאַרשירט אין זייערע כפּעציעלע שומרישע אוניפאָרמען קיין אנטיניוווקע, וואו זיי האבען א גאנצען טאג זעהר פריליך פערברענגט מיט געזאנג און טענץ. זייער אימפּאזאנט איז געווען די שבועה - צערעמאָניע פון יונגערען גדוד, וואס האָט געלאָזט א טיפען איינדרוק, אפילו, ביי די עלטערע צושויער. נישט קוקענדיג אויף דעם שלאַקס רעגען וואס האָט זיך אראבגעלאָזט אין אָוונד, האָט דער גאוצער שומר פון גרויס ביז קליין צוריקמאַרשירט אין שטאדט אריין, אין די רייהען מיט ריטמישע טריט און אונטער א מוסטערהאַפטער דיסציפּלין, ווי דערוואקסענע אויסגעאיבטע זעלנער.

אויך דער היגער החלוץ האט פארברענגט דעם ל"ג בעומר - טאָג אין אַנטיניוווקע.

דער התאחדות האט געמאַכט א אויספלוג קיין פּירלעי, ווי עס איז איינגעאָרדענט געווארען א לעבעדיגע ציימונג און אנדערע פערווייליונגען.

ה' י. בלאַטמאן האָט גערעדט וועגען דער בעדייטונג פון טאג.

דער „ה ש ח ר" האט דעם טאָג פערברענגט אין יעדלניע.

פון דער „התאחדות"-פּאַרטיי אין ראדאָם.

אין צוזאמענהאַנג מיט דעם אָרגאַניזאציע-חודש, וועלכער איז פּראָקלאַמירט געוואָרען אויפ'ן חודש אייר, אָרדענט די ציוניסטישע אַרבייטס-פּאַרטיי „התאחדות" איין אַ רייהע פערזאַמלונגען און מיטינגען, געווידמעט דער אויפקלערונג און בעלויכטונג פון איהרע אידעאַלען און שטרעבונגען. דער ערשטער פון די רייהע מיטינגען קומט פאָר דעם שבת 8/5 ב' אזייגער נ. מ. אין לאָקאַל פון „עזרה" א. ד. ט. „אינזער ציוניזם". נאכהער אים 6 אייגנד קומט פאָר אין לאָקאל פון „התאחדות" א רעפעראט א. ד. ט. „מיר און די ציוניסטישע בעוועגונג". דער צענטראַל-קאָמיטעט פון „התאחדות" האָט דעלעגירט אויף די דאָזיגע פערזאַמלונגען אַ מיטגליד פון קאמיטעט און בכלל זאגען די פערזאמלונגען צו צו זיין זעהר אינטערעסאנט. איינגאנג אויף די ביידע פערזאַמלונגען-פריי.

קאמוניקאט

דערמיט איז מודיע דער קאָמיטעט פון

Auxiljum Academicum Judaicum

אין ראדאם, אז די ציהונג פון דער פאַנטאַנע לאָטעריע לטובת דער יודישער אקאַדעמישער היים, איז פארגעקומען דעם 15-טען אַפּריל 1926 די טאבעלע פון די געווינסען קאָן מען נאָכקוקען אין דער יודישער ספּולדזיעלניא-באנק פלאַץ 3-ער מאי ביים דירעקטאר ה' דוד פרענקעל אין די אמט שטה'ען.

די אלע פערזאָנען, וואס האבען געווינען ווערען געבעטען פארצושטעלען זייערע געווינס-צעטלען פאר דער ראדאָמער אָבטיילונג פון A. A. J. ביז'ן 25-טען מאי, כדי זיי צו רעאליזירען. נאכ'ן אויבענאָנגעוויזענעם טערמין, ווערען קיין רעקלאמאציעס נישט אנגענומען.

דער ראדאָמער קאָמיטעט פון A. A. J.

קעלצער אבטיילונג.

אונזערע קאאפעראטיווע אינסטיטוציעס

אבשטעלענדיג זיך אויף דער טעטיגקייט פון דער פאלק'ס—באנק, וועלכע האט אממייסטען געשטרעבט צו לינדערען די נויט פון די האנדווערקער און קליינהענדלער מיט הלוואות און דיסקאנטא, מוזען מיר צוגעבען, אז פאר דעם גרעסערען סוחר האט די באנק נישט געקענט געקומען ווערען און בעטראכט צוליעב דעם בעגרעניצטען קרעדיט און אויך צוליעב די פארשריפטען, וואס בעזימטירען פאר די באנק בנוגע פראכטען, ווי אנדערע מינים אפעראציעס. דער מיטעלמעסיגער סוחר, וועלכער האט זיך נישט געקינט בענוגענען מיט א סומע ביז 800 זלאטעס, האט געמוזט אנקומען צו פריוואטע באנק, אדער צו פריוואטע דיסקאנטא. עס עקזיסטירט דאך אויך א סוחרים באנק, וועלכע האט אייגענטליך געדארפט זיין פאר'ן קעלצער סוחר ד. ה. וואס די פאלק'ס באנק פאר'ן קליינהענדלער און האנדווערקער און בעדינט, וואס די אינסטיטוציע איז דאך געבויט געווארען אויף קאאפעראטיווע יסודות און ספעציעל געווידמעט פאר'ן קעלצער סוחר'טום און זי האט דאך אמאל געשפילט א גרויסע ראלע אין עקאנאמישען און אין היגען געזעלשאפטליכען לעבען.

אין די לעצטע יאהרען אבער, אין טויש פונ'ם דירעקטאר, ה' סקורעצקי, האט די סוחרים באנק פיל פערלוירען פון איהר אמאליגען גלאנץ און רוהט אויף זעהר ווייניג פעראינטערעסירונג מצד דער יודישער בעפעלקערונג. מיט א יאהר צוריק האט די לייטונג בעשלאסען אויפ'ן וואונש פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג צו סאנירען די בעציהונגען פון דער בעפעלקערונג צו דער אינסטיטוציע און פעראינטערעסירען דעם סוחרים-פאראיין מיט דער עקזיסטענץ פון דער באנק, וועלכע קען און דארף זיין א הילפ'ס-אינסטיטוציע פאר'ן קעלצער יודישען סוחר.

עס איז אבער נישט צו-שטאנד געקומען, צוליב דעם נישט-אויפריכטיגען ווילען מצד די פערוואלטונגס מיטגלידער פון דער סוחרים-באנק און צוליב דער נעגאטיווער בעציהונג מצד דעם סוחרים-פאראיין צו דער אויסגעוועהלטער פערוואלטונג פון דער באנק.

עס איז אויך געווען צו בעמערקען א ספעציעלע שטרעבונג צו א אייגענער הילפ'ס-אינסטיטוציע, וועלכע זאל ווירקליך רעפרעזענטירען דאס יודישע סוחר'טום און נישט נאר טראגען דעם נאמען, אדער פאלקאם איבערנעמען די שוין עקזיסטירענדע סוחרים-באנק און אויסקשטעלען זי אויף א געהעריגער הויך, אום זי זאל זיך קענען זעהר גוט ענטוויקלען און אויסוואקסען אלס איינע פון די אנגעזעהענסטע קאאפעראטיווע באנק פון קעלצער וואיעוואדסטווא.

דער גרויסער מאנגעל אין געלד און די שווערע סיטואציע, וואס דער יודישער סוחר לעבט איבער, האבען דאך איהם געצווינגען צו דער באנק, מיט וועלכער ער זאל אין נויטיגע פאלען זיך קענען בעהעלפען. עס איז אבער שטענדיג געווען שטערונגען פאר דעם, וואס האט נישט קיין שטיקעל צד צו ווערען א מיטגליד און בעקומען א הלוואה, אדער דיסקאנטא, און די שולד פאלט אויף דער לייטונג, וואס האט נישט ווי געהעריג רעאגירט אויף די מעשים פון איינעגע פערוואלטונגס-מיטגלידער, וועגען וועלכע מען האט אין שטאדט אפען גערעדט, אז זיי האבען אין דער סוחרים באנק איינגעפיהרט א סיסטעם פון פראטעקציאניזם און ווער עס איז נישט נושא חן ביים דירעקטאר, קאן וואכען-לאנג לויפען נאך דיסקאנטא און ערשט דערנאך נישט בעקומען.

דער בילאנס פאר'ן לעצטען יאהר 8 זלאטעס 26 גראשען ריינער פערדינס, ווי אויך דער „פאטאלער" אויסגאנג פון די וואהלען, האבען געמוזט מאכען א ענדע צו די אלע אונטערהאנדלונגען, וועלכע זענען געפיהרט געווארען מצד דער לייטונג פון דער באנק מיט דעם סוחרים—פאראיין אפיציעל און האלב אפיציעל פאר'ן גאנצען יאהר.

מען האט זיך ענדליך איבערצייגט אז די מיטגלידער פון דער סוחרים-באנק האט געפעהלט מוט און דרייסטקייט אויפצווייזען די פעהלערען און שעדליכקייט פון דער ביז יעצטיגער טעטיגקייט, וועלכע רופט זיך אן פאטאל אויף דעם קעלצער יודישען סוחר.

די נייע אויסגעוועהלטע אלטע פערוואלטונג מיט קליינע „פערסאנעלע" ענדערונגען בעשטעהט נישט ווייט פון זארגפולער און איבערגעגעבענער טוער, וועלכע זאלען זיין פעראינטערעסירט און בעזיצען א גוטען ווילען. צו פערשאפען א נאהענטען קאנטאקט צווישען דער באנק און אלע איהרע מיטגלידער.

(ענדע קומט).

א. ס.

וועגן א ביסעל דרך ארץ.

(במקום א פעליעטאן).

פריער פאר אלעם דארף דער מענש האבען דרך ארץ, אויף דעם שוין. האבען נאך פארצייטענס אונזערע יודישע געלעהרענטע גרויס אכט געלעגט, ווייל דרך ארץ, דאס איז, דאס עלעמענטארסטע, וועלכער יעדער פערנינפטיגער מענש מיז עס אומבעדינגט האבען. און בפרט נאך אזעלכע מענשען, וועלכע בעזיצען אינטעליגענטע פראפעסיעס אין פערנעמען פאסטענס אלס לעהרערינס אין א גימנאזיום און זענען ערציהערינס פון דעם יונגען דור.

די שולע, דאס איז, דאכט זיך דער ערשטער מקור פון גייסטיגע יניקה, וואו דאס קינד הויבט אן שעפען פון איהם. און נישט איינמאל קומט אונז אויס צו הערען, ווי די קינדער דערצעהלען צווישען זיך, וואס זיי האבען געהערט פון די לעהרערינס, פון די פאניעס זיינע, ווי אזוי זיי האבען זיך צו פיהרען און ווי אזוי זיי זאלען זיך פערהאלטען צווישען מענשען, און מיר איז לעצטענס אויך אויסגעקומען צו הערען פון די דאזיגע פאניענקעס, וועלכע זענען לעהרערינס אין א היגע יודישע פריוואט גימנאזיום, נור די דערצעהלערינס זענען נישט געווען קיין קינדער, נור דוקא שוין ערוואקסענע און אינטעליגענטע מענשען, איינער איז דעם אלעמען גוט בעקאנטען העברעאיש-יודישער ליטעראט יקיר ווארשאווסקי און דער צווייטער ה' ד"ר שאלמאן, ביידע אינסטרוקטארען פון קרן-היסוד, וועלכע זענען געקומען אין דער דאזיגער שולע און זיך געווענדעט צום לעהרער-פערסאנאל, אז זיי זאלען צייכענען פאר'ן קרן-היסוד, נור נישט גענוג וואס מען האט זיי אבגעזאגט, מילא מען קען דאך קיינעם נישט צווינגען, אז מען מוז צייכענען פאר'ן קרן-היסוד, מעגליך אז די דאזיגע פאניענקעס האבען גאר גאנץ אנדערע אנשויאונגען און זענען גאנץ ווייט, אדער גאר געגנער פון ציוניזם, אבער ווי קומט עס צו עס, אז מען זאל נעמען מענשען, וועלכע זענען געקומען ערפילען זייער פליכט און חוזק מאכען פון זיי, און ווי דער קעלצער ווארשאווסקי האט מיר איבערגעגעבען, אז בעת ד"ר שאלמאן האט מיט זיי גערעדט, האט איינע דער אנדערע יעדעס מאל א שטיפ געטהון און אלע ווייל איז א צווייטע פון די דאזיגע פאניענקעס ארויס מיט א כיכעריי אין א געלעכטער.

כ'ווייס, ס'וועלען א סך ווי שטענדיג וועלען מיר מאכען א פארוואורף, אז איידער מען גיבט שרייבען דארף מען אזא ענין גוט אויספארשען. דערויף קען איך אייך איין מאל פאר אלע מאל ענטפערען; אז א זשורנאליסט איז נישט קיין אויספארשונגס-ריכטער, וואס זאל געהן און אויספארשען, פאר מיר איז בענוג די פערזאן פון י. ווארשאווסקי, אז אלעס, וואס ער האט מיר איבערגעגעבען, איז לויטער גוט געווען בעדויערן, א טרויעריגער אמת, אז לעהרערינס וועלכע לערנען אין א יודישע שולע, נעמען יודיש ברויט, און זיי דארפען זיין א מוסטער פאר אלע, ווייזען ווי אזוי מען דארף זיך אויפפיהרען און צום סוף ווייזט זיך גאר ארויס, אז אט די פאניענקעס, די כלל-מיר'שטע וועגווייזערינס, פון דעם יונגען דור, די ערציהערינס פון אונזערע צוקונפטיגע מוטערס, האבען אבסאלוט און זיך נישט דאס עלעמענטארסטע דרך ארץ און געפיהל, ווי אזוי מען בעגעהט זיך מיט מענשען, און זענען נאך אליין ווילד, און האבען שום ביסעל דרך ארץ פאר יענעם.

און עס איז פשוט א חרפה פאר די צוויי מענשען, אז זיי זאלען זיך בעקלאגען, אז אין קיין שום שטאט און שטעדטעל, וואו זיי זענען נור אלץ געווען האט זיי נאך דאס נישט פאסירט. נור דא אין אונזער שטאדט קעלץ.

שוו—ץ.

א אינטערעסאנטער פראָצעס.

ווי מיר ווערען געוואויר, וועט אין די נאָנטסטע טעג פון חודש מאַי פאַר־קימען דער פראָצעס פונ'ם במיעלניקער מאַגיסטראט פּעקיועסט־אמאָ", וועלכער האט ערמאָרדעט דאָס אידישע מיידעל, די מאַגיסטראַט־בעאַמטין אין חמיעל־ניק (קעלצער קרייז).

דער 1. און 3־ער מאי אין קעלץ.

שבת באַלד אין דער פריה האָבען זיך פערזאמעלט גרעסערע גרופען אר־בייטער מיט זייערע פאַהנער און אָר־קעסטער. ס'האָבען גערעדט פערשידענע רעדנער, צווישען וועלכע ס'האָט גע־וואָלט רעדען אַ קאָמוניסט, נור די דע־מאָנסטראַנטען האָבען איהם נישט גע־לאָזט קומען צום וואָרט.

אין אָוועגד האָלב ניין אַ זייגער איז פאָרגעקומען אַ טעאטער־אַקאַדעמיע, וואו עס איז פאָרגעשטעלט געוואָרען „די רעוואָלוציאָנערקע".

אין אַלגעמיין איז דער ערשטער מאַי דאָ אָדורך רוהיג.

דעם חיינטיגען 3־טען מאי איז מיט אַנ'אויסנאַהם, ווי אַלע מאָהל קיין שום עפענטליכע דעמאָנסטראַציעס נישט פאָרגעקומען.

אין דער שטאָדטישער שוהל, איז ווי אַלע יאָהר, פאָרגעקומען אַ גאָטעס־דינסט, אויף וועלכער ס'זענען געווע־זען אנוועזענד אַלע דירעקטאָרען פון די היגע יודישע גימנאַזיעס, מיט'ן פּרעזעס פון דער גמינע, ה' רייזמאַן, בּראָש. באַלד פון אנפאנג האט דער היגער חזן, ה' ישראל ווינער מיט זיין כאָר געזונגען פערשידענע תפילות. דערנאָך האט דער רב, ה' ראַפּאַפּאָרט, גערעדט מעניני דיומא.

כאַראַקטעריסטיש איז נאָר דאָס, וואס שוין צוויי יאָהר זייט די היגע מאַכט כּהים נישט בּייוואוינען די דאָזיגע גאָ־טעס־דינסטען.

דיפּלאָמאַטישע עצות פון דער חענטשינער קהלה (קעלצער קרייז)

איהר האַט דאָך אוראי געהערט פון קאַלאמבּוס נס מדינה, ק"ק חענטשין, אַ שטאָדט, מיט קיין צ"ה 600 פאַמיל־יען אידען, 2 רבנים, 5 שוחטים, 24 דאַזאָרעס, 16 בתי־מדרשים, איין שוהל און אַ אַלטע היסטאָרישע מקוה. די שטאָדט פערמאָגט אויך אַ „לינת הצדק" וועלכער, אַזוי ווי אומעטום, ליידט אויף אַ כראָנישען געלד־מאַנגעל. אַ דאַנק עטליכע פרנסים, האָט די קהלה סובסידירט דעם „לינת הצדק" מיט גאַנצע 600 זלאָטעס.

געפעלט דאָס אָבער נישט עטליכע דאַזאָרעס, היתכן? 600 זל? דער „לינת־הצדק" ברענגט דאָך דעם גאַנצען קריזיס. ווייל ער גיט צו פיל שטיצע, איז מען געפאַלען אויף אַ המצאה און מ'האָט איבערגעגעבען די שליסלען פון שטיצע דעם חבּ־ה־קדישה־גבאי, זעה־ענדיג, אַז דער „לינת הצדק" פיהרט ווייטער זיין טעטיגקייט, רעדט מען אָב דעם בעל הבית פון דעם „לינת־הצדק", דעם ווירט הייסט עס, אַז ער זאָל עק־סמיסירען זיין לאָקאַל, דעם „לינת־הצדק" וועלכע איז שוין גאַנצע 15 יאהר אין דעם לאָקאל, זעהענדיג, אַז דאָס לאָזט זיך אויך נישט מאַכען, האָט זיך דער פּרעזעס פון ראט מיט נאך עטליכע יודען משתדל געווען אין שטאָט־ראַט ביי די קריסטליכער ראט־מענער, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל אויפ־הערען צו סובסידירען דעם „לינת־הצדק", נאָר דאָס געלד ליבער געבען אויף אַ אנדער'ן צוועק. אַ דאַנק די אַנדערוועקער, קאָנען די אַלע המצאות גאָר נישט פּועל'ען און דער „לינת הצדק" פערשפּרייט ווייטער זיין טע־טיגקייט.

ס'איז טאַקי וואונדערבּאָר, פון וואַן די מלך—אביון־שטאָדט האַלט אויף אַ זעלכע דיפּלאָמאַטישע עצות צו פּערערגערען, אָבער נישט צו פערר־עכטען.

דער לג—בעומר אויספלוג פון קעלצער „השומר־הצעיר"

זונטאָג זעקס אַ זייגער אין דער פריה האָט דורך די קעלצער גאַסען אַ דורכמאַרשירט דער היגער „השומר־הצעיר", וועלכע אַלע זענען געגאַנגען אָנגעטוהן אין זייער אוניפאָרמען, די גאַנצע צייט פון זייער מאַרש, האָבען זיי געפיהרט אַ זעהר מוסטערהאַפטע אָרדנונג, איבּערהויפּט איז געווען שעהן צו זעהן ווי ביי יעדער אָב־טיילונג איז געגאַנגען איינער מיט אַ טראָמפּייט, מענכע האָבען אויך געהאַט פּייקלעך, און האָבען צוגעפּוקט צום טאַקט, און אַלע שומרים האָבען גע־האַלטען די קעפּ ארויף און מען האָט פאַר זיך געזעהן אַ ניי אונטערגעוואַק־סען דור, נישט יענע יודען מיט די איינגעבויגענע ריקענס...

ערשט אַכט אַ זייגער אין אָוועגד, האָבען זיי ווידער צוריק מאַרשירט ווי זיי האָבען פערבראַכט אַ גאַנצען טאָג אין דאָרף דבורסק, און איבעראַל האָט זיי אָנגעוואַוּט אַ גרויסער עולם פון יודען און זיי פריינדליך בעגריסט.

בכלל איז דער גאַנצער אויספלוג פון „השומר־הצעיר" געווען זעהר אימפּאַזאַנט.

דער קאָנצערט פון דעם ניי־געגרינדעטען „הזמיר" אין קעלץ.

דעם שבת אין אָוועגד קומט פאר אין טעאטער „פּאָלסקי" דער ערשטער קאָנצערט פון דעם היגען ניי־געגרינ־דעטען „הזמיר" אונטער דער ליישונג, פון דעם יונג־בעגאַבטען מוזיקער ה' לעאָן ווינער.

דער גוט איינשטודירטער כאָר, ווי אייך אַ אָרקעסטער, וועלכער וועט בע־שטעהן ביז הונדערט פּערזאָהן, וועלען זונגען העבּרעאיש, יודישע און פּויליי־שע קאָמפּאַזיציעס.

דער קאָנצערט פערשפּרעכט צו זיין זעהר אינטערעסאַנט, שוין דער מיט, וואָס דאָס וועט זיין די ערשטע שפּרא־צונג אויף אונזער פעלד פון קונסט.

עס איז צו האָפען אַז די קעלצער יוגענד, ווי אויך די עלטערע וועלען אויסנוצען דאָס מאָהל די געלעגענהייט און וועלען בעזוכען דעם קאָנצערט, וועלכער וועט געוויס האָבען אַ גרויי־סען מאָראַלישען און מאַטעריעלען ער־פאָלג.

בעשלוסען פון שטאָדט־ראַט בנוגע אידישע ענינים.

פון 17־טען אַפּריל 1926 יאָהר.

פאָר אַ געבורט'ס אָדער טויט־שיין.

1־טע קאַטעגאָריע	ביז	20 זלאָטעס.
2־טע „	„	15 „
3־טע „	„	10 „
4 טע „	„	5 „
5־טע „		פריי

פאר אַ חתונה אקט.

1־טע קאַטעגאָריע	ביז	50 זלאָטעס.
2־טע „	„	30 „
3־טע „	„	20 „
4 טע „	„	10 „
5־טע „		פריי

פאַר אַ פולען אָבשריפט פון אַ געבורט'ס אָדער טויט־שיין		5 זל.
„ „ „	חתונה־אַקט	10 „
„ קורצען „ „	געבורט'ס אָדער טויט־שיין	2 „
„ „ „	חתונה־אַקט	3 „

דער אויבענדערמאָנטער בעשלוס איז נוגע נאָר יודען. די אידישע ראַט־מענער האָבען אַפילו נישט געפונען פאַר נויטיג אויף דאָס ואך צו רעאַגירען.

די גרעסטע פּושקעס פון חדש אייר

ביים פעראייניגטען יודישען נאַציאָנאַל־פאָנד־קאָמיטעט אין קעלץ.

לויף נ.	נאָמען און פאַמיליען	אדרעס	הויז №	גר.	זל.
1	פאָלקס באַנק	מאַרק	12	80	114
2	ספּולדזעלטשי באַנק	שענקעוויטשא	28	00	25
3	קאַפּעל גרינגראַס	„	49	75	8
4	יוסף פּערלאיו	סילניטשנע	3	75	5
5	אַברהם טאַרגאָווניק	אַלטע וואַרשאַווער	16	00	5
6	מאיר ולאַטע	באָזענטשינער	37	00	4
7	י. מאַנעלא.	קאַזיע	3	00	4
8	גרינע רייזע	היפּאָטעטשנע	12	00	4
9	מ. קויפמאַן	מאַרק	12	00	4
10	ו. מ רייזמאַן	אַלעקסאַנדרא	3	25	3
11	י. שפּיגעלגלאַס	לעאָנאַרדע	2	25	3
12	שלמה רעמבּישעווסקי	לאַנגע	18.	25	3
13	מאַכטינגער	פּלאַנטען	4	25	3
14	מיצענמאַכער	שענקעוויטשא	9	25	3
15	מ. לעבענשטיין	מאַרק	11	00	3
16	ד. גאָלדבּערג	אַלטע וואַרשאַוער	33	00	3
17	משה ראָזענבלום	„ „	47	00	3
18	י. פרידמאַן	שפּראַקא	16	00	3
19	באַנק קרעדיטאָווע	מאַרק	6	00	7

די געזעלשאפט „עזרה" דריקט אויס
א טיפען דאנק דעם ד"ר קעלערוואַרם
פאר זיין נדבה 75 זלאט אויף דעם
נאָמען פון זיין ערשט פעשטארבענעם
פאטער חיים דוד ז"ל, זאל אידם מיט
די גאנצע פאמיליע נאָט שרייבען.
די פערוואלטונג פון דער געז.
„עזרה" אין ראדאם

צו דער פערלאָבונג פון מיין ברודער'ס
טאָכטער פרל' מרים רבקה בירענבוים
מיט ה' ברך זייפמאַן וואונשט א
גליקליכען צוזאמענבונד.
איטשע זעליג בירענבוים
עט פאמיליע.

א הערצליכען מז"ט. ווינשען מיר אונזער
שוועסטער'ס זוהן פסח קערשבערג צו זיין
פערלאָבונג מיט פרל. שרה קאָזלאָווסקא
זאל זייער צוקונפט לייכטען ווי די זון אויף
די בערג פון יהודה.
געשוועסטער טענענבוים און
יעקב רובין.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער שוועסטער און
שוועגערין רחל לאה אַקערמאַן מיט ה'
אברהם הארמאַן, ווינשען מיר אז זייער
צוזאמענבונד זאל געשטאַלטען זיין מיט מזל
גליק און צופרידענהייט.
ראובן שיינבוים עט פרוי.

בברכת מז"ט חמה ולבבית הננו
מברכים את חברנו. סגן היו"ר,
מר פסח קרשברג לארושיו את העלמה
הי' שרה קוזלובסקה יזכו לבנות
את עתידם בארץ אבותינו על יסוד
התורה והעבודה
הועד של „צעירי-מזרחי" ברדום

KUNEROL

100% ריינע פעטס פון קאקאָס-ניס
דאס בעסטע צום

קאכען,
באקען
און בראטען

ביליג און זעהר שפּאָרזאַם

BANK KUPIECKI w RADOMIU
Spółdz. z ogr. odp. **plac 3-go maja 6 telef. № 14.**
די קאָאָפּעראַטיווע כוחרים-באנק נעמט אן איינלאַדען
פון די קלענסטע סומען אויף ספּאַר-ביכלעך, ערלע-
דיגט אַלערליי באַנק-אָפּעראַציעס פּינקטלעך און צו
מעסיגע פּרייזען, ווי אויך די אינקאַסירטע געל-
דער אין דעמזעלבען טאָג.

ווילט איהר האָבען די שענסטע און
מאָדערנסטע צימער?
טאַפּיטן
איז נאָר צו קויפען
ביי דער באַקאַנטער פירמא
ש. שטיינמאַן
ראדאם, לובלינער 21
צו בעדייטענד ביליגע פרייזען.
אלס ספּעציאַליסט ווערען צימער-טאַפּעצ-
טירונגען אויסגעפיהרט שנעל, לויט
די נייעסטע מאָדע.

KINO „CORSO" w RADOMIU.

Od Czwartku 6-go do Niedzieli 9-go.

TAJEMNICZY RYCERZ

Dramat w 10-ciu aktach
z Wilhamem Demondem
w roli głównej

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל
אונזער חבר דוד באַליצקי
צום טויט פון זיין פאָטער
שמואל אבא נ.ע.
סענדער צוקערמאַן, דוד גאָלדבלום
און יהודה ראָזענבערג.

דער לאַנג-עקזיסטירענדער
זיראַרדאָווער-סקלאַד
יעצט לובלינער גאַס № 5
עמפּפעהלט אלע סאָרטען **זיראַרדאָווער-סחורות**
און פלאַנדעקעס צו ביליגסטע פאַבריקס-פרייזען
מיט גוטע בעדינגונגען.
(קיין שותף האָב איך נישט).
מיט אכטונג
מ. אייזענבערג

ה. גרינשטיין, פעלטשער קאָזשעניעצקא 25, טעל. 303 פרישע פיאַווקעס.

Redaktor i Wydawca Ch. M. Herc
Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20.